

Türk edebiyatında olaylara dayanan edebî eserlerde yer alan tipler üzerinde son yıllarda etraflıca durulmuş ve bu arada Köroğlu da bilinen özellikleri dışında yeni bir görüşle ele alınmıştır. Buna göre Köroğlu halk hikâyelerinde çokça görülen alp ve velli tiplerinden birincisine girer. Ancak onu alp tipinden ayıran özelliklerden biri etrafında alp tipini doğuran, yaşıyan ve şekillendiren göçebe toplumun olmamasıdır. Köroğlu'nun babası bir aşiret reisi değil bey yanında hizmetçidir. Bir diğer özellik ise gerek Bolu'da gerekse Çamlıbel'de kendisi gibi düşünen insanlardan bir çete oluşturması ve bir eşkıya hayatı sürmesidir. Alp tipini toplum şekillendirdiği halde Köroğlu toplumunu bizzat kendisi kurar. Ayrıca alp tipinin içinde doğup yaşadığı göçebe toplum hayvancılık yaparak bir iktisadî temele sahip olduğu halde Köroğlu'nun sunî bir şekilde meydana getirdiği toplum böyle bir ekonomik temelden yoksundur. Görünüşte alp tipine benzeyen Köroğlu ve arkadaşlarında müslüman göçebe Türk toplumunda görülen safiyet, asalet, örf ve adalete bağlılık da yoktur. Alp tipi daima kuvvete karşı kuvvet kullandığı halde Köroğlu zayıfa karşı da kuvvet kullanmakta ve hileye başvurmaktadır. Bu arada önemli bir husus da Köroğlu'nu harekete sevkeden psikolojik faktörleri toplumun şiddetle karşı olduğu gayri ahlâkî arzuların oluşturmasıdır (Kaplan, s. 102-103).

Elde mevcut kaynaklar ve bunları doğrulayan arşiv belgelerine göre Köroğlu ve arkadaşları XVI. yüzyıl sonu ile XVII. yüzyıl başlarında Anadolu'da eşkıyalık etmiş, Celâlî sıfatına hak kazanacak kadar devleti uğraştırmış gerçek şahıslardır. Buna rağmen Köroğlu'nun bilhassa hikâyelerde ideal bir kahraman olarak yer almasının en önemli sebebi, Türk halkının sos-

yal gayri şuurunda yaşayan alp tipinin idealize edilmesidir. Bu durum hikâyelerdeki şiirlerde daha belirgindir. Muhtemelen eski Türk destanlarından aktarılmış veya onlardan ilham alınarak yazılmış olan bu şiirlerde göçebe Türk toplumu, yayla havası ve alp tipi etkili bir biçimde dile getirilmiştir.

Köroğlu dışında aynı adı taşıyan birçok eşkıyadan ve özellikle bir şairden de söz edilmektedir. Bu hususa halk hikâyecileri de işaret edip, "Bir kere Köroğlu'nun adı çıkmış. İzi ize uydurup anasından tezen, babasından küsen eşkıya olup Köroğlu nam takınıp dağlarda harâmîlik ediyor" diyerek birçok sahte Köroğlu'nun türediğini belirtmişlerdir (Boratav, *Köroğlu Destanı*, s. 252). Aynı bir şahsiyet olarak adından söz edilen şair Köroğlu hakkında ise bugüne kadar hiçbir bilgi elde edilememiştir. Bu durum, hikâye kahramanı Köroğlu ile şair Köroğlu'nun aynı kişi olduğunu kabul etmeyi gerektirmektedir.

Köroğlu hikâyeleri 1885-1914 yılları arasında bir iki formalık taş basması halinde pek çok defa basılmıştır. Daha sonraki yıllarda genişletilerek Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu (İstanbul 1928), Pertev Naili Boratav (İstanbul 1931), Muharrem Zeki Korgunal (İstanbul 1931, 1933), Cemal Bakı (İstanbul 1949), Murat Seretoğlu (İstanbul 1959, 1962), Ferruh Arsunar (Ankara 1963), Mehmet Seyda (İstanbul 1969), İbrahim Zeki Burdurlu (İzmir 1969) ve Tahir Kutsi Makal (İstanbul 1970) tarafından yayımlanmıştır. Bunların dışında Mehmet Kaplan, Mehmet Akalın ve Muhan Bali'nin Erzurumlu halk hikâyecisi Behçet Mahir'den derleyerek yazıya geçirdikleri *Köroğlu Destanı* adlı eser (Ankara 1973) hikâyelerin on beş kolunu ihtiva eden ve 587 sayfa tutan önemli bir çalışmadır.

BİBLİYOGRAFYA :

- Celâl Münecim-i Yezdî, *Târîh-i Abbâsî*, British Museum, Or., nr. 3549, vr. 120^a-121^a; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, V, 18; A. Chadzko, *Specimens of the Popular Poetry of Persia as Found in the Adventures and Improvisation of Kurrogllu, the Bandit Minstrel of Northern Persia*, London 1842; A. de Tauriz, *XVIIe siècle: Livre d'histoires, collection d'historiens arméniens* (trc. M. Brassat), St. Petersburg 1874, I, 307-308, 310-311; Gyula Meszaros, *Köroğlu*, Budapest 1913; M. Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi* (İstanbul 1926), İstanbul 1981, s. 43, 399; a.m.f., *Türk Saz Şairleri*, Ankara 1962, s. 61-62; *Köroğlu Hikâyesi* (tashih S. Tevfik), İstanbul 1930; Pertev N. Boratav, *Köroğlu Destanı* (İstanbul 1931), İstanbul 1984, tür.yer.; a.m.f., *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*, Ankara 1946, s. 193-203; a.m.f., "Anadolu'da Türkmenler Arasında Köroğlu Destanının İzlerine Dair Yeni Notlar", *TM*, V (1936), s. 79-86, 327; a.m.f., "Köroğlu'nun Tarihi Şahsiyeti", *TTK Bildiriler*, III (1948), s. 124-130; a.m.f., "Köroğlu", *İA*, VI, 908-914; A. H. Krappe, *La Genèse des Mythes*, Paris 1936, s. 203 vd.; Mustafa Akdağ, *Celâlî İsyanları: 1550-1603*, Ankara 1963, s. 94, 106, 116, 118, 122; Faruk Sümer, *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri, Boy Teşkilâtı, Destanları* (İstanbul 1967), İstanbul 1980, s. 142-143, 186, 373-374; a.m.f., "Köroğlu'nun Tarihi Şahsiyeti Hakkında Vesikalar", *Uluslararası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri Bildirileri*, Ankara 1976, s. 113-117; a.m.f., "Köroğlu, Kizir Oğlu Mustafa ve Demirci Oğlu ile İlgili Vesikalar", *TDA*, sy. 46 (1987), s. 9-46; Ümit Kaptancıoğlu, *Köroğlu Kolları: Halk Destanları I*, İstanbul 1974, tür.yer.; *Köroğlu Semineri Bildirileri*, Ankara 1983, tür.yer.; Mehmet Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar, III: Tip Tahlilleri*, İstanbul 1991, s. 101-111; Ziya Gökalp, "Eski Türkler'de İctimai Teşkilât", *MTM*, I/3 (1331), s. 447; M. Fahreddin Çelik, "Kars Eli Köroğlu Anlatmalarındaki Eski Düzen ve Türlerimiz", *Çınaraltı*, II/27, İstanbul 1942, s. 6-7; Cahit Öztelli, "Osmanlı Tarihine Adı Karışan Saz Şairi: Köroğlu", *TDe*, VI (1974), s. 121-136; Habîb İdrîsî, "Köroğlu Kimdir?", *Varlık*, XV/89-2, Tahran 1372, s. 29-41; Nizâmî Câferov, "Köroğlu'nun Şi'riyeti", a.e., XVIII/103-4 (1375), s. 71-80; Fikret Türkmen, "Köroğlu (Hikâyesi)", *TDEA*, V, 416-419.

FARUK SÜMER – NURETTİN ALBAYRAK

Osmanlı mehterinde kullanılan çift kös

KÖS

(كوس)

Daha çok

Osmanlı mehter müzikisinde kullanılan büyük ebatta vurmalı çalgı.

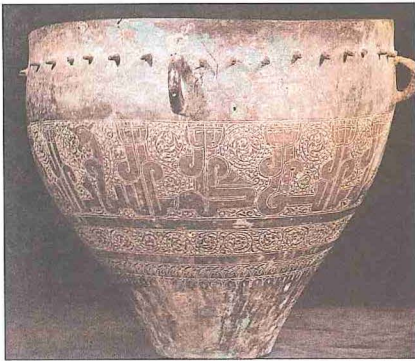
Günümüz Türkçe'sinde kös şeklinde söylenen Farsça kūs kelimesi "vurma, çarpma, dövme" anlamına gelmektedir. Kemal Özergin'in, adını "deri" mânâsındaki Sumerce kelimedenden aldığını ileri sürdüğü ve eski Moğolca'da kö'ürge, Çağatay-Türk kültür çevresinde keürge, Kâş-

garlı Mahmud'da kövrüg, Ali Şîr Nevâî'de köрге adıyla anılan bu çalgı Azerbaycan'da kyoc, Özbekçe ve Tacikçe'de kus-na-gora diye isimlendirilmektedir.

Kösler İslâm dünyasında Emevî ve Abbâsî devirlerinde, IX. yüzyılda Yemen'de Karmatîler'de, X. yüzyıla kadar Büveyhîler'de, XI. yüzyılın başlarında Ukayfîler'de, aynı yüzyılda Mısır'da Fâtımîler'de, Kuzey Hindistan'daki Gurlu-Türk devletlerinde, XII. yüzyıldan itibaren Selçuklu, Artuklu, İlhanlı, Osmanlı ve Bâbürlü devletlerinde askerî mûsikinin büyük boyutlu çalgıları arasında yer almıştır. Osmanlılar'da daha I. Osman zamanında (1281-1324) kullanılmaya başlanan kös, Osmanlı tablâhânesindeki (mehterhâne) vurmali çalgıların en büyüğü oluşunun yanında hükümdar mehterhânesine mahsus olması sebebiyle "kûs-i şâhî, kûs-i hâkânî" diye anılmıştır.

Dede Korkut hikâyelerinde ve Oğuz Kağan destanında da sözü edilen kösün görüntü ve şekli konusunda tarihî kaynaklardaki bilgiler minyatürlerindeki kös çizimleriyle de desteklenmektedir. Buna göre tarih boyunca kösler çoğunlukla çift olarak kullanılmış, nâdiren tek kösün çalındığı da olmuştur. Harîrî'nin *el-Makâmât*'inde yer alan, Selçuklu çağında çizilmiş minyatürlerde hac kervanında deve üstünde iki çift orta kös görülmektedir. Timurlular'da da bu çift kös geleneğinin devam ettiği kaynaklarda belirtilmektedir. Ayrıca İbn Battûta *Seyâhatnâme*'sinde, İlhanlı Hükümdarı Ebû Said Bahadır Han'ın bir insan boyundaki büyük hakanlık kösünden bahsederken ordugâhta önce bu tek kösün çalındığını söylemektedir.

Artuklular döneminde kullanılan bronz kös (TIEM, nr. 2832)

Hükümdarlık alâmetlerinden olan kösler savaşta ordunun hareketini düzenler, savaş alanında askerleri coşturur, düşmanları top gürültüsünü andıran sesiyle yıldıırır ve ürkütürdü. Barış zamanında ise elçilerin kabul merasimleri, şehzadelerin doğumu, sünnet ve düğün törenleriyle bayram günü ve geceleri gibi çeşitli vesilelerle vurulurdu. Bu gelenek Osmanlılar'da da devam etmiştir. Kösler hükümdar mehter takımlarında çalındığı gibi ayrıca asker serdarlarına sefer zamanlarında verilir. Bu vurmali saz mehter takımlarının kat hesaplarına girmediğinden takımlara farklı sayılarda kös katıldığı görülmektedir. Âdâb-ı kadîmeye göre çok az istisnaları dışında sancakların gitmediği yere kösler götürülmezdi. Sûr-ı hümâyunlarda kösler, her gün eğlencelerin başladığını haber vererek düğün havasını her tarafa ulaştırmak için çalınmıştır.

Osmanlı askerleri savaşta hücumla geçmeden önce kös-davul, yalnız davul veya yalnız kös, "saf" adı verilen özel bir düzüm vururdu. Saf vurulduğunda asker "saf cengi" adı verilen harp nizamına geçerek yürür, düşmana yaklaştığında köslerin vuruşlarındaki şiddet artardı. Savaşta kurulan divân-ı pâdişâhîlerde kösler sabah ve ikindi nevbetlerinde çalınırdı. Bir yerin fethinden sonra vurulan kös düzümüne "beşâret kösü" denirdi. 1521'de Kanûnî Sultan Süleyman'ın Macaristan seferinde Belgrad'ı fethetmesi üzerine Divân-ı Âlî'de üç defa beşâret kösünün vurulduğu zikredilmektedir. Ayrıca ordu kонаk yerinden göçerken, donanma bir limandan ayrılırken hareketi bildirmek üzere "göç kösü" çalınırdı. Göç havası Osmanlı ordusunda kös-boru, Kırım ordusunda ise kös-boru ve kös-zurna toplulukları tarafından vurulurdu. Bu esnada sadece kösün vurduğu düzüm "kûs-i rihlet" veya "kûs-i irtihâl" denilirdi. Kalelerde nevbet çalınırken kös kullanılmamakla beraber III. Selim, Galata Kulesi ve İstanbul nevbethânelerine kös koydurmuştur.

Kösler tokmaklarla vurularak çalınan, üzerine çoğunlukla deve derisi gerilmiş, bakır gibi bir madenden yapılmış, büyük ve derin bir kâse veya kazandan ibarettir. Kösün genellikle kaidesi ve deri gerilmiş yüzü daire şeklindedir. Kaide düz olduğu gibi oval biçimde sivrice de olabilir. Oval biçimde olması durumunda kösün dik durması ve rahat çalınabilmesi için altına bir dayanağın konması gerek-

lidir. Kaidesinden itibaren genişliği hafifçe artan ve üstte deri hizasında en geniş konumu alan köslerin karakteristik özellik ve ölçüleri milimetrik olarak tam tesbit edilmiş değildir. Bazı yayınlarda kösün "davul, büyük davul, tek taraflı büyük davul" şeklinde tanımlanması iki çalgının birbirine karıştırılmasına sebep olmaktadır. Davulun iki tarafına deri gerilen ve iki tarafından seslendirilen dairevi bir ses kutusu olmasına karşılık kös tek tarafına deri gerilen ve tek taraflı seslendirilen bir çalgıdır. Ayrıca davul ahşaptan, kös ise bakırdan yapılmaktadır.

Kös çalana "köszen", reislerine de "kösî-başı" denilir. Kösler, iki elde tutulan eşit büyüklükteki küresel uçlu tahta tokmaklarla çalınır. Çoğunlukla çift olarak kullanılan köslerde iki tokmaktan her biriyle bir köse vurulur. Sağ ve sol kollar nöbetleşe kalkıp iner. Tek kös kullanıldığında da tokmakların sayısı değişmez. Kösler usulleri iyice ifade etmez, buna karşılık düzümün belli başlı kuvvetli zamanlarını vururdu. Aynı büyüklükte olan, her iki elin eşit kuvvette vuruşuyla aynı ses şiddetinin elde edildiği köslerde davul ve nakkârelere mahsus kuvvetli ve zayıf vuruşlar yoktur. Mehter takımının ses gücü köslerle en yüksek seviyeye çıkarılmıştır.

Osmanlı dönemi kösleri fil kösleri, deve kösleri ve oval kösler şeklinde bir sınıflamaya incelenebilir. Fil kösleri. Fil üstünde taşınıp çalınan en büyük hacimli köslerdir. II. Osman'ın Hotin seferine götürdüğü fil kösleri ve 150 çift deve kösü, Haliç'te Odunkapısı'nda bulunan Mirî Sâzende Mehterhânesi ve Köshânesi'nde korunurdu. Aralarında Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran ve Kanûnî Sultan Süleyman'ın Sigetvar seferlerinde vurulan fil köslerinin de bulunduğu dokuz kös 1943 yıllarında Topkapı Sarayı ve Askerî Müze'de teşhir edilmekteydi. Sigetvar kösünün çapı yaklaşık 130, boyu 127 cm. idi. Günümüzde İstanbul Harbiye'deki Askerî Müze'de "Mohaç kösü" adıyla teşhir edilen konik tasarımlı kösün üst çapı yaklaşık 125 cm. olup üzerine arslan derisi gerilmiştir. Dört tarafındaki dört madenî kulpu deriyle kaplanmış, ancak altı kişiyle taşınabilen bu kösün tokmağının değnek kısmı 61 cm., tokmak kısmının çapı ise 28 santimetredir. Deve kösleri. Bunlar insan boyunun yaklaşık üçte ikisine yakın büyüklükte, bir yumurtanın ortasından biraz yukarısı ile dibine yakın kısmının düz olarak kesildiği oval biçimde bir tasarıma sahiptir. Mehterhâne davullarına yakın büyüklükteki bu köslerin minyatür-

leri, III. Ahmed'in şehzadelerini sünnet ettirdiği sūr-ı hümâyunu resmeden Levni'nin *Surnâme*'sinde görülmektedir. Minyatürde üç çift deve kösü ile takviyeli sekiz katlı bir mehter takımı yer almaktadır. Oval kösler. Yumartamsı tasarımın şişkin taraftan kesilmek ve deri germek yoluyla elde edilmiştir. Sūr-ı hümâyun minyatürlerinde pek çok örneği görülen bu kösler taşıyıcılara bindirilmeden yerde çalınır. Çalınırken atlarına bir sehpa konulması gereken bu tür köslerin bazıları sadece tören kösleri olmalıdır. Bu çeşitten küçük hacimli, dipleri köşeli, fındık kabuğu tasarımlı olan kösler için Bahaettin Ögel'in "nakkâre düzeninde Osmanlı kösleri" yakıştırması dikkat çekicidir (*Türk Kültür Tarihine Giriş*, VIII, 263). Osmanlı döneminde mehterhânelerde ata yüklediği için "at kösü" denilebilecek bir müzik aleti görülmemesine rağmen Cumhuriyet devrinde mehterhânenin yeniden canlandırılması çalışmaları esnasında İstanbul fethinin 500. yılı kutlamaları çerçevesinde, fil ve deve bulunamaması sebebiyle at üzerinde bir çift kös ve köszenin yerleştirilmesi suretiyle oluşturulan at kösü günümüzde bazı icralarda kullanılmaktadır.

Sünbülzâde Vehbî'nin *Surnâme*'sinde mehter takımının geçişi esnasında arka planda kösleri gösteren minyatür (TSMK, III. Ahmed, nr. 3595, vr. 172*)

Osmanlı kültür ve edebiyat hayatına da girmiş olan kös kelimesi Türk klasik şiiri ve nesrinde "kûs-i şevket, kûs-i şöret" gibi ifadelerde debdebe, şaşaa anlamında kullanılmıştır. Nefî'nin, "Tuttu cihânı debdebe-i kûs-i şöretin / İştmez anı gûşu hasûdun girân olur" beyti bu anlayışa örnek gösterilebilir. Bâkî'nin Kanûnî merisyesindeki, "Âhir çalındı kûs-i rahîl ettin irtihâl" mısraı ile Üsküplü Atâî'nin, "Kûs-ı rihlet çalınır kâfile-i ömr geçer" mısraında ise "kûs-i rihlet, kûs-i rahîl" gibi ifadelerde "ölüm haberi vermek" mânasında çok sık kullanılmıştır. Neyzen Tefvîk'in, "Kuru laflar ile endîşemi ihlâl etme / Kulak asmaz davula dinleyen elbette kösü" beytindeki, "Kös dinleyen davula kulak vermez" atasözü ile Nazîm'in, "Ay gördüm ey felek ne gedâdır sitâreler / Ben kös dinledim öte dursun nakâreler" beytinde yer alan ve "değme güürtüye aldırmaz, büyük olaylar gördüğü için küçük olaylara önem vermez" mânası yanında "ilgilenmez, duymaz" anlamına da gelen "kös dinlemek" deymi bu sazın Türk dilindeki yerini anlatan örneklerdendir.

BİBLİYOGRAFYA :

Şükûn, *Farsça-Türkçe Lûgat*, III, 1605-1606; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, I, 545, 622, 644; II, 123, 150, 182, 299; III, 95, 518; IV, 418; V, 121, 126, 170, 273-274, 287, 333, 418; VI, 66, 391; VIII, 37; IX, 685; X, 387; H. G. Farmer, *A History of Arabian Music*, London 1929, s. 38; a.mlf., *Turkish Instruments of Music in the Seventeenth Century*, Glasgow 1937, s. 13-14; a.mlf., "Tabl-hâne", *IA*, XI, 604-610; Uzunçarşılı, *Kapakulu Ocakları*, I, 290; a.mlf., *Saray Teşkilâtı*, s. 449-451; Mahmut R. Gazimihal, *Türk Askerî Müzikaları Tarihi*, İstanbul 1955, tür.yer.; Vural Sözer, *Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi*, İstanbul 1964, s. 231; Haydar Sanal, *Mehter Müzikisi*, İstanbul 1964, s. 74-77; Etem Ün-gör, *Türk Marşları*, Ankara 1965, s. 13; E. Kemal Eyüboğlu, *Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, İstanbul 1973, I, 171; II, 316; Bahaeddin Ögel, *Türk Kültür Tarihine Giriş*, Ankara 1987, VIII, 96-266; Ahmet Talât Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar* (haz. Cemâl Kurnaz), Ankara 1992, s. 99; Esin Atıl, *Levni ve Surname*, İstanbul 1999, s. 114, 146, 156; Muhammer Özergin, *Türklerde Müzik Aletleri: Turkish Musical Instruments*, [baskı yeri ve tarihi yok] (Hilâl Matbaacılık), s. 6; H. Usbeck, "Türklerde Müzik Aletleri", *MM*, sy. 253 (1969), s. 29; Pakalın, II, 303; Öztuna, *BTMA*, I, 464-465.

HAYDAR SANAL

KÖSE MİHAL

Osmanlı akıncı beyi ailelerinden biri olan Mihaloğulları'nın atası, tarihi geleneğe göre Osman Bey'in silâh arkadaşlarından biri (bk. MİHALOĞULLARI).

KÖSEDAĞ SAVAŞI

Anadolu Selçuklularının Moğollar karşısında ağır yenilgiye uğradıkları, kaderlerini belli eden savaş (641/1243).

Anadolu Selçuklu Devleti'nin en geniş sınırlarına ulaştığı ve en zengin dönemini yaşadığı, fakat II. Gıyâseddin Keyhusrev gibi zayıf bir hükümdarın elinde bulunduğu 1240 yılında Babailer isyanını ancak Erzurum'da Moğollar'a karşı tutulan doğu ordusunu geri çağırarak ve büyük bir zorlukla bastırabilmesi, cesaret edip Anadolu'ya saldıramayan Azerbaycan'daki Moğollar'a devletin dışarıdan görüldüğü kadar güçlü olmadığını göstermişti. Durumu farkederek Moğollar'ın batı ordusu kumandanı Curmagun Noyan'ın görevlendirdiği Baycu Noyan 1242 yılının sonlarında Erzurum'u zaptederek halkını kılıçtan geçirdi ve baharda Anadolu'ya tekrar saldırmak üzere Mugan'a döndü.

Erzurum'un yağma ve tahrip edilmesi olayı Selçuklu halkı arasında derin bir üzüntü ve korku yarattı. Gıyâseddin Keyhusrev'in huzurunda yapılan bir toplantıda Moğollar'la yapılacak savaş için tâbi devletlerden asker istenmesine ve buna karşılık onlara para yardımında bulunmasına karar verildi. Fakat karar uygulandığında Halep Eyyübî melikliği hariç diğerleri paralarını aldıkları halde asker göndermediler. Bahar gelince Selçuklu ordusu Kayseri'de toplandı. İbn Bîbî'ye göre mevcudu 70.000 kişi idi; Sivas'a vardıkten kısa bir süre sonra Halep'ten gönderilen 2000 kişilik yardım kuvveti de yetişti. Tecrübeli devlet adamları ısrarla, ordunun erzak ve silâh dolu olan Sivas'a arkasını vererek mevzilenmesi ve bazı birliklerin de ileriye gönderilerek düşmanın gelişine zorluk çıkarmak için geçitleri tutması görüşünü ileri sürdüler. Fakat sultan çevresindeki genç kumandanların görüşünü tercih ederek ileri gidilmesi emrini verdi ve ordu Sivas'ın 80 km. kuzeydoğusundaki Köseadağ yükseltisine vardı. Burası Erzincan yönünden gelecek bir orduyu durdurmak için en uygun yerd ve burada yapılacak cesur bir savunma ile Moğol güçleri perişan edilebilirdi. Fakat bu imkân da kullanılmayarak Selçuklu ordusu felâkete sürüklendi.

30.000 mevcutlu Moğol ordusu yaklaşıp savaş düzenine girince tecrübeli ku-